

Я-Перший

Вдосконалуйте світ,
починаючи з себе

№ 1-2 (34), 2011

Я-Перший

Офисний
планктон.
Как не застрять
на старте

Частина 1. Бізнес та кар'єра

Вчитель виховує протягом дня, і не лише під час занять у школі. Так, кожного ранку, ідучи до школи та її коридорами, він проходить «дорогою привітань», коли всі діти, які зустрічають його, вітаються. Начебто уроки ще не почалися, а виховання вже відбувається.

А по закінченні шкільних уроків? Деякі вчителі не поспішають додому, вони залишаються поруч із своїми учнями, щоб привчити їх до прекрасного світу театру...

Виховання сучасних підлітків – через призму театру

Вчитель виховує протягом дня, і не лише під час занять у школі. Так, кожного ранку, ідучи до школи та її коридорами, він проходить «дорогою привітань», коли всі діти, які зустрічають його, вітаються. Начебто уроки ще не почалися, а виховання вже відбувається.

А по закінченні шкільних уроків? Деякі вчителі не поспішають додому, вони залишаються поруч із своїми учнями, щоб привчити їх до прекрасного світу театру...

За межами школи, в позаурочний час, поволі серед людського гомону котиться майже відчутне на дотик очікування початку дійства... Відвідувачі, що запізнилися, поспіхом займають свої місця. Освітлювачі та звукорежисери роблять останні приготування... І ось голос диктора бажає приемної вистави, чем-

но попереджає про відключення телефонів... Плавно, важкувато і таємничо відкриваються куліси... почалось... В один момент усе реальне – життєві будні, робота, нелегкі людські відносини – відходить в інший світ. На авансцені з'являється містичне, романтичне, емоційно наповнене, по-справжньому небуденне

дійство – спектакль. Театр – чарівний світ, у якому живуть актори і глядачі.

Але чомусь постійно згадується історія з російським театральним діячем Константином Станіславським, який у 1918 році виходив перед аудиторією безграмотних солдат революції і детально пояснював, як потрібно пово-

дити себе в театрі культурній людині. Не плювати на підлогу, не витирати чоботи об штори, не коментувати дії на сцені, не сваритися і не ставати на крісла ногами...

На жаль, це необхідно іноді робити і в наші дні, якщо в залі зібралися підлітки. Бо кожне покоління народжує нових шарікових. Покликання театру – виховувати. Тому такі уроки культури та добра також необхідні для багатьох молодих, як і уроки математики й літератури.

Саме такі відчуття спонукали вчителів спеціалізованої

школи № 91 м. Києва до дії. Після неодноразового відвідування Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, Національного академічного театру російської драми імені Лесі Українки та з метою вдосконалення практики виховної роботи в школі, особливо з гіперактивними дітьми 14-15 років, народилася ідея створити театральну студію «ШАНС» (Шкільна аматорська навчальна студія).

З психологічної точки зору підлітковий період – це доволі енергійний, конфліктний та

емоційно нестабільний вік. Тому засновники театральної студії мали на меті спрямувати енергію та емоційний стан дітей у русло структуризації і створення нового; пробудити як на поведінковому, так і на психологічному рівнях юнацьку особистість. Хоча ідея театральної діяльності у школі доволі не нова, але принцип роботи, перспективні плани, мета роботи зі школлярами – новаторські.

Зараз студія включає в себе учнів-акторів, ведучих, режисера-постановника вистав та художнього керівника.

ВИХОВАННЯ, НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Діяльність шкільної театральної студії ставить перед собою певні завдання, які реалізуються в процесі діяльності навчальної студії. Шкільний театр розвиває акторські та психоінтелектуальні здібності дітей (вивчення текстів ролей, вміння відображати емоції на сцені), розширює їх кругозір та світогляд. Учні ознайомлюються з п'єсами ти виставами різного жанру, поглинюючи своє знан-

ня з драматургії, історії, літератури тощо. Також прищеплюються морально-ціннісні орієнтири – добра, правди, справедливості, щастя, сенсу життя, любові, дружби... У ході підготовки до спектаклів учні-актори знайомляться з різними жанрами мистецтва.

Конкретний приклад. Актриса – учениця старших класів, яка грала одну з провідних ролей у спектаклі «Наймичка» за драмою І. Кар-

пенка-Карого, до початку репетицій вистави та гастролей, прочитавши сценарій, ніяк не могла зрозуміти: чому головний герой зраджує свої почуття і відвертається від бідної дівчини? І лише після першої прем'єри спектаклю вона поділилася своїми відчуттями і розповіла, що саме на сцені, по очах партнера зрозуміла, що інакше герой ніяк не міг вчинити, що у нього залишився тільки один вибір. І переживши справжні емоції та почуття на сцені, дівчина зрозуміла істину та ціну глибоких почуттів... Це не єдиний випадок – діти своєю грою навчаються цінувати себе і справжні життєві емоції, краще пізнають реальне життя.

Дуже часто буває, що учні, захоплені грою на сцені, так переймаються долею своїх персонажів та розвитком сюжету п'єси, що поспішають

перечитувати драматичні твори того чи іншого автора, аналізують його життя і творчість, знаходять спільне й відмінне між різними творами.

Шкільний театр допомагає вирішити низку важливих завдань: відбувається вдосконалення розмовної мови, вільного спілкування, ораторської майстерності. Школьярі перетворюють свої бажання, вміння та запал на предмет театрального мистецтва. «Шанс» навчає кож-

ного бути самим собою та «іншим», перевтілюватися в героя і проживати багато життів і духовних перетворень. Діти вчаться володіти своїм тілом, думками, почуттями, настроєм. Не придушувати чи витісняти емоції, а навпаки, виводити їх під світло прожекторів, на розсуд глядачів – щоб дарувати їх іншим.

У ході підготовки до спектаклів учні-актори знайомляться з різними жанрами

мистецтва. Це – література, музика, танець, живопис...

Просуваючись від простого до складного, учні опановують захопливи науки театральної майстерності, самостійно створюють афіші, театральні програмки, підбирають реквізити, костюми, чітко керуючись мистецькими настановами художнього керівника студії.

Але головне завдання студії «ШАНС» – виховати духовно активну особистість.

ТАКЕ ЦІКАВЕ ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ!

Результат роботи не змусив на себе чекати. Ми порівняли навчальні досягнення дітей, які задіяні у театральній студії. Змінилося багато: це і соціальні аспекти їхньої поведінки, мотива-

ція до навчання, ставлення до себе, розвиток культурного рівня – у всьому спостерігається постійний прогрес.

Варто зазначити, що особливе місце в діяльності театральної студії посідають

репетиції, в процесі яких створюється вистава, згуртовується колектив, формується особистість... Усі учасники вистави є рівноправними та повноцінними дійовими особами, незалеж-

но від обсягу ролі в даному спектаклі. Спільна справа театру – постановка спектаклю, тому перед трикутником «режисер – колектив – театральна особистість» постає завдання відтворити драматичний твір на сцені.

Кожна репетиція – частинка єдиного процесу створення вистави. Діти на репетиції чекають від режисера нового захопливого художнього завдання, відповіді на питання, що виникли на попередній ре-

петиції. Тому режисеру потрібно врахувати досвід попередньої репетиції (питання, протиріччя, проблеми, які було виявлено), події суспільного життя, культурного життя, мистецства, театру, проблеми внутрішнього життя колективу.

Реальні життєві обставини щодо репетиції не завжди збігаються з передбаченням режисера. Основний показник – явка учасників на репетицію. Хто не прийшов сьо-

годні? З яких причин? Хто спізнився? Хто не готовий до репетиції?.. Лише під час зустрічі режисера з учнями-акторами з'ясовуються умови та завдання репетиції.

Режисеру важливо, перш за все, сформувати у дітей уміння працювати в малих групах, навчити утримувати власну психологічну та акторську мобілізацію, володіти довільною увагою, працювати в колективі, «бути в потрібний для суспільної справи час у потрібному місці» – і тоді все вийде.

У нашій студії задіяні як діти з високим рівнем навчальних досягнень, так і з середнім. Для одних гра в студії – це стимул та заохочення до навчання, своєрідний відпочинок після уроків, для інших – потужний засіб мотивації для поліпшення показників успішності, мотивація для створення позитивного власного іміджу в класі, бо серед дітей та вчителів вважається, що учень-актор, який добре навчається – вдвічі кращий актор. Крім того, усвідомлення, що від одного актора залежить уся вистава, неабияк стимулює дитину до відповідальності.

До речі, гра в театральній студії стала свого роду поштовхом для вступу до Університету театру, кіно та телебачення імені І. Карпенка-Карого для учениці, яка виконувала головну роль у виставі М. Старицького «За двома зайцями» – роль Проні та у виставі М. Куліша «Міна Мазайло» – роль Рини. А нещодавно у школі відбулася батьківська конференція, де, як говорять учні-актори, «нам

пощастило виступити перед нашими батьками». Після вистави один батько сказав: «Так передати драму на сцені зміг би не кожен професійний актор. Я навіть плакав, а розчулити мене доволі важко».

Звичайно, варто пригадати деякі комічні ситуації, які сталися під час нашої театральної роботи. Одного разу на гастролях посеред спектаклю в одній із мізансцен актор забув текст – це було для нього вперше. Учень розгубився і почав посміхатися глядачам. Оскільки п'єса була драматичного характеру, а сюжету – напруженого (І.Карпенко-Карий «Наймічка»), то глядачі подумали, що це такий режисерський хід, щоб надати трохи позитиву сюжету в трагедії. Так посміхався актор до залу впродовж двох хвилин. Та, на щастя, його партнери по сцені виручили, вишовши трохи раніше на наступну дію, чим врятували товариша.

Також згадується вистава М.Куліша «Міна Мазайло». Одна з героїнь напередодні спектаклю захворіла так, що навіть не могла розмовляти. Тільки після чашки гарячого чаю у неї з'являвся голос, та й то на дві-три хвилини. От і стала чашка гарячого чаю необхідним реквізитом для актриси – так вона провела всю виставу. Отже, завдяки вмінню поєднувати гру на сцені та обов'язок перед друзями-колегами учениці не завадили навіть хвороба, відсутність голосу і зайвий реквізит.

А зараз ідуть репетиції вистави П.Бомарше «Весілля Фігаро».

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ

Що дуже турбує сучасного вчителя у вихованні підлітків? А те, що поведінка старшокласників часто не відповідає загальноприйнятым нормам. На допомогу може стати саме театр, де в процесі спільної роботи учнів, вчителів (режисером театру, художнім керівником), аналізу драматичного матеріалу та переглянутої вистави, утворюється виховна ситуація. Театр об'єднує дітей та дорослих на рівні проживання загальної спільноти – і це стає ефективним засобом впливу на розвиток дитини.

Важливо, що в період заняття у театральній студії багато психологічних моментів у своєму житті учні пережива-

ють в атмосфері театру. Ми, вчителі, віримо в те, що дитина, захоплена творчістю, не потрапить під негативний вплив вулиці, щоб знайти для себе щось нове і небезпечне: тютюн, алкоголь, наркотики. Театральна студія навчає дітей дружити, співчувати і співпереживати. Недаремно Вольтер вважав театр засобом виховання душі.

Часом моральні повчання дорослих зовсім не зворушують дітей, а навпаки, дратують. Але яскравий приклад на театральній сцені змушує їх задуматися, правильно оцінити ситуацію.

Шкільна аматорська навчальна студія – це також

налагодження благодійних партнерських зв'язків між школою та іншими закладами освіти, співпраця з кафедрами театрального мистецтва вищих навчальних закладів. Проведення майстер-класів, щомісячні відвідування театру для спостереження за грою професійних акторів, запрошення на спектаклі інших шкіл та закладів освіти – всі ці заходи відбуваються дуже цікаво та корисно і для дітей, і для вчителів.

Батьки охоче допомагають в організації спектаклів, бо переконані, що гра у театральній студії прищеплює дитині самостійність і відповідальність за себе. Після вистави один батько сказав: «Хоча ми сьогодні глядачі, але я відчув себе підлітком, настільки я їм повірив...Можливо, колись у школах майбутнього буде новий навчальний предмет – «Урок театру»...

Не обов'язково, щоб діти, які відвідують театральні студії, потім продовжували навчання в театральних інститутах чи коледжах. У будь-якому разі з них виростуть активні, розсудливі, відповідальні і морально здорові люди. І наша робота полягає в тому, щоб втілити це в житті!..